

Número 9, desembre 2002

Informe del Seminari “La Biblioteca pública: nous reptes i estratègies en la societat de la informació”, realitzat en el marc d'Interacció 2002 (Barcelona, 9–11 octubre 2002)

ESTER OMELLA I CLAPAROLS

Servei de Biblioteques

Diputació de Barcelona

omellace@diba.es

JESÚS SOLER I HERNÁN

Centre d'Estudis i Recursos Culturals

Diputació de Barcelona

solerhj@diba.es

---

1 Introducció

El Servei de Biblioteques de la Diputació de Barcelona, dins el seu pla d'acció, contempla la necessitat de promoure la reflexió i la visió estratègica dels reptes i les oportunitats de les biblioteques en el context de la societat de la informació.

En aquesta línia, durant l'any 2002 s'ha posat en marxa, conjuntament amb el Consorci de Biblioteques de Barcelona, un procés per a la redacció d'un informe, d'horitzó temporal 2003–2010, que tindrà per objectiu oferir una visió estratègica dels diferents àmbits vinculats a la biblioteca pública, tot aportant recomanacions estratègiques i propostes d'actuació per situar el desplegament bibliotecari com a tema central de l'agenda dels equips de govern municipal. Aquest procés s'ha plantejat com un procés participatiu i que sigui abordable des dels municipis, amb perspectiva regional i amb voluntat d'involucrar el màxim d'agents. La coordinació d'aquest informe és a càrrec de Fèlix Manito, director de Kreanta.

El punt de partida de l'informe ha estat l'elaboració d'un marc general sobre les noves perspectives dels serveis públics i de quatre estudis temàtics. Aquests documents van ser presentats en el Seminari “La biblioteca pública: nous reptes i estratègies en la societat de la informació” que va tenir lloc en el marc d'Interacció 2002, jornades de polítiques i gestió cultural organitzades per l'Àrea de Cultura de la Diputació de Barcelona i que enguany assolien la seva sisena edició. El Seminari ha estat l'eina per a debatre les propostes de l'informe i les recomanacions

sobre accions i projectes. Algunes de les propostes i suggeriments dels assistents al Seminari ja s'han recollit en aquest document. Es pretén continuar aquest procés participatiu del màxim nombre de persones i organitzacions involucrades en el servei de biblioteca pública.

Tota la documentació del seminari (informe previ, presentacions dels ponents) es troba disponible al web d'Interacció:

<<http://www.diba.es/cerc/interaccio2002/cat>>

2 Resums de les intervencions

El Seminari s'organitzà en quatre sessions, corresponents a cadascun dels àmbits temàtics. Cada sessió va tenir el ponent redactor de l'informe i una visió externa del tema que es tractava.

Sessió 1: Els professionals de la biblioteca pública

Aquesta sessió va anar a càrrec d'Eulàlia Espinàs, directora de la Fundació Bertelsmann, i de Carlos Obeso, director del Departament de Recursos Humans d'ESADE. Va moderar la sessió Adela d'Alòs-Moner, presidenta del Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya.

La presentació d'Eulàlia Espinàs va girar entorn a tres idees: la figura del professional bibliotecari, el seu paper enfront els reptes de la nova societat de la informació, i les principals línies per adaptar-se als canvis que es deriven. Estructurà la comunicació en dos blocs: situació actual i tendències. En el primer bloc va apuntar que els ciutadans identifiquen la figura del bibliotecari com tota persona que treballa en una biblioteca i així s'aplicà el terme en aquesta sessió. Avui en dia, és necessari potenciar l'equip de treball: el personal de direcció, l'equip responsable de tasques tècniques (bibliotecaris i tècnics auxiliars), i l'equip de suport (administració i manteniment). Apareixen nous perfils professionals (per exemple, informàtics). En definitiva, tots formen part del projecte. Això és significatiu de cara als nous reptes que són:

- Respondre a les expectatives dels ciutadans, donant resposta a noves necessitats i demandes.
- La incorporació de la tecnologia com a plataforma de serveis.
- Els canvis en l'organització de treball.

Davant d'aquests reptes contemplà les tendències següents:

- Els bibliotecaris com a impulsor del canvi, assumint un compromís amb el principi de servei des de la integració al seu entorn local.
- La necessària cooperació professional amb agents externs i el treball en xarxa.
- L'adequació del procés formatiu al mercat laboral: formació continuada i coneixements multidisciplinaris.
- La millora de les competències professionals d'acord als principis de l'organització.
- L'existència d'estructures organitzatives més autònomes i flexibles. Més autonomia en la gestió, amb el suport de les institucions implicades.

Eulàlia Espinàs, va concloure dient que els bibliotecaris han de ser la figura clau per aconseguir una biblioteca més eficient, dinàmica i integrada al seu entorn.

La segona intervenció, a càrrec de Carles Obeso, va incidir en la importància de les competències professionals en la biblioteca pública. El ponent va exposar el següent perfil de competències clau:

- Servei al ciutadà.
- Iniciativa, es a dir, anticipar-se a les necessitats dels usuaris.
- Treball en equip i interrelació.
- Orientació cap a l'assoliment d'objectius.

Enllaçant amb les tesis d'Eulàlia Espinàs, va defensar un model de planificació estratègica per a la gestió de les biblioteques públiques.

Al final de les ponències, es va obrir un debat amb el públic. Destaquem algunes de les aportacions:

- L'estructura administrativa és molt rígida, i en molts casos és un condicionant pel funcionament autònom de cada biblioteca pública. És aconsellable una gestió més flexible que permeti adaptar els serveis a les necessitats de cada territori singular.
- S'ha de trobar una convergència real entre les biblioteques públiques i les administracions corresponents, és a dir: combinar els objectius estratègics de l'organització amb els programes municipals.
- El professional bibliotecari no ha de proveir l'usuari únicament d'informació, sinó que ha de crear coneixement. La biblioteca és un centre d'informació, però té un component de formació com a "valor afegit". S'han proposat projectes transversals per a la cooperació entre biblioteques públiques i institucions educatives.

Sessió 2: Noves eines i serveis de les biblioteques públiques en la nova societat de la informació i el coneixement

La primera ponència va anar a càrrec de Mònica Medina, de la Biblioteca Can Fabra de Sant Andreu (Barcelona), i la segona la va protagonitzar Miquel Barceló, parlamentari. Com a moderador, va actuar Lluís Noguera, director de l'Àrea de Cultura de l'Ajuntament de Granollers.

En la presentació Mònica Medina va exposar la situació actual i va apuntar les tendències en aquest àmbit. Finalment va destacar alguns models de referència. Com a part de la situació actual i oportunitats per a la biblioteca pública:

- La biblioteca pública ha de ser un equipament clau pels ciutadans en l'accés a les noves tecnologies.
- Els tradicionals serveis de consulta i préstec s'han d'ampliar a d'altres serveis com el d'informació local/general, la formació i la dinamització socio-cultural.
- Els serveis s'han d'adaptar a una societat cada vegada més exigent i diversa.
- Progressivament, la biblioteca necessitarà equips de treball interdisciplinaris i l'adequació de nous espais.
- Caldrà potenciar la cooperació entre biblioteques, i amb altres

entitats i institucions (culturals i educatives).

Aquest punt de partida dóna lloc a plantejar-se una sèrie de propostes d'intervenció. Les tendències passen per considerar la biblioteca com a:

- Centre cultural polivalent.
- Centre d'informació local i especialitzat.
- Centre de referència per a l'accés a les tecnologies
- Centre de referència en termes de formació (formació permanent, autoformació, etc.).

Algunes propostes de Mònica Medina per tal d'adequar els serveis a les demandes de la societat de la informació podrien ser: un portal web per a cada biblioteca, catàlegs en línia consultables des d'Internet, edició de continguts virtuals, sistemes de comunicació electrònics, adaptar nous espais i recursos, i fins i tot, la creació de nous punts de connexió del sistema bibliotecari a l'entorn urbà. Com a exemples es van enumerar: els Idea Stores (Londres) <<http://www.ideastore.co.uk>>, la Phoenix Public Library (Arizona) <<http://www.phoenixpubliclibrary.org>>, la Biblioteca de Puigcerdà (Girona) <<http://www.ddgi.es/bibpuig>>, i la Biblioteca de la Universitat Politècnica de Catalunya <<http://bibliotecnica.upc.es>>.

En la segona intervenció, Miquel Barceló va prevenir sobre els riscos de desigualtat futura en l'accés a la informació. Va apuntar també que la biblioteca pública hauria de contribuir a evitar l'anomenada “divisió digital”. Amb el pas de la societat industrial a la tecnològica s'ha desplaçat el valor productiu cap al concepte de serveis i coneixements, i és en aquest context on s'ha de definir el paper de la nova biblioteca pública. En definitiva, la biblioteca pública ha de saber aprofitar, com a intermediària, la potencialitat del treball en xarxa. La nova societat de la informació planteja noves funcions per a la biblioteca pública: l'alfabetització digital dels ciutadans del seu territori, la creació i difusió d'informació en xarxa, o la formació dels ciutadans en la gestió informativa. També s'ha de valorar el sentit de la cooperació amb d'altres centres del saber. Totes aquestes circumstàncies afecten al model d'organització interna de les biblioteques públiques, que haurien d'apostar per una major autonomia de gestió. Això es tradueix en que siguin capaces de gestionar la seva pròpia innovació, per la qual cosa es recomana disposar d'un sistema de qualitat total per a la millora contínua dels serveis. Com a mesures concretes, es van plantejar la necessitat d'un pla de comunicació i màrqueting i la figura d'un professional en la gestió d'I+D en els equips de treball.

En el debat van sorgir, entre d'altres, les idees següents:

- Les biblioteques públiques en xarxa treballen en un marc de relació entre el local i el global. Seria un gran pas, afavorir les relacions transversals entre les biblioteques públiques locals (“local-local”). Com a cas concret, es va destacar un projecte de cooperació interbibliotecari a Dinamarca per crear un portal web comú, amb la idea d'identificar i oferir recursos per a immigrants.
- La biblioteca ha de tenir un paper important en la divulgació de l'ús d'Internet. Així, es podrien perfilar programes pedagògics per als usuaris habituals i no habituals a través de professionals en la matèria.

Sessió 3: Els espais de la biblioteca pública

La primera ponència, va anar a càrrec de Jordi Permanyer, cap de Planificació i Programació del Servei de Biblioteques de la Diputació de Barcelona, mentre que la segona la va protagonitzar Josep Llinàs, arquitecte. Com a moderadora, va actuar Àngels Seix, directora del Centre Cultural de Sant Cugat del Vallès.

Jordi Permanyer va presentar l'evolució existent en matèria d'edificis bibliotecaris en els darrers 10 anys en el nostre país, caracteritzada per:

- Creixement del nombre d'equipaments i dimensions dels seus espais.
- Recuperació d'edificis patrimonials i de nova planta
- Incipient identificació de l'edifici com a servei públic.
- Introducció generalitzada de les TIC en les biblioteques públiques.
- Fi de la biblioteca com a "magatzem", i més metres quadrats per fons de lliure accés.
- Organització de la biblioteca en quatre grans zones: acollida i promoció; general; infantil; i treball intern.
- Potenciació dels espais d'activitats socio-culturals i de formació (sales d'estudi, polivalents, multimèdia, etc.)

Destacà com a tendències en la planificació:

- La creació de xarxes municipals de biblioteca, a partir d'una major diferenciació entre la biblioteca central i les de proximitat (districte, barri). Apuntà que caldria redefinir els serveis i infraestructures de totes dues.
- La necessitat de crear punts d'accés externs. Aquests punts podrien establir-se en barris o nuclis de població allunyats i d'unes determinades dimensions, i també en llocs públics freqüentats pels ciutadans (estacions de tren, centres comercials, mercats, hospitals, centres recreatius, etc.) amb l'objectiu d'apropar al màxim el servei bibliotecari.
- L'organització de les àrees de la biblioteca pública per usos.

Destacà com a tendències pel que fa a edificis:

- Una major compactació amb d'altres serveis culturals i d'informació.
- Més serveis presencials i en línia. Els serveis en línia faciliten un espai amb dimensió comunitària.
- Millora de la identificació de l'espai dins de l'edifici: senyalització i accessibilitat.
- Organització del vestíbul com a eix principal de la biblioteca, amb més contingut del que té actualment (explicació de la biblioteca, els seus serveis, novetats, etc.).
- Presència d'espais polivalents i de suport. Incorporació de nous espais com a resposta a nous serveis: per exemple, aules multimèdia.
- Major incidència en l'aspecte de la sostenibilitat en la concepció de l'equipament, tant en la inversió inicial com en la previsió del manteniment.
- Foment de les mesures d'autoservei per a l'accés i el préstec.
- Disseny d'espais específics de silenci i alhora d'espais més de relació i de foment de la comunicació.
- El mobiliari com a element per a la definició d'espais.

A continuació, Josep Llinàs plantejà el què diferencia la biblioteca com a espai arquitectònic. La biblioteca és un conjunt d'usos individuals sota un

sostre comú, així doncs, és molt important que els usuaris es facin seu l'espai en funció de les seves necessitats. Linàs plantejà la necessitat que, previ a l'encàrrec arquitectònic, es defineixin clarament les necessitats i que l'organització s'involucri en el projecte aportant propostes. És un fet, afegí, que els programes de biblioteques són molt còmodes per a treballar-hi a nivell arquitectònic, donat que són molt instrumentals i amb una definició exacta. També ressaltà la importància de l'emplaçament: aquest ha de ser el més idoni per al nou servei bibliotecari. Apuntà també que el mobiliari ha de ser un element clau per a la definició dels espais. Va plantejar que actualment la flexibilitat dels espais és molt complicada, pel tema dels cablejats i de les instal·lacions en general. També plantejà la necessitat de sectorialitzar la il·luminació i de crear atmosferes per aconseguir ambients individuals.

En el debat públic van sorgir diferents idees: el dubte de si l'arquitectura de les nostres biblioteques és sostenible; la necessitat d'obertura de patis interiors a les biblioteques, en consonància amb el nostre clima mediterrani, i amb l'objectiu d'assolir espais de lectura exteriors; la importància de plantejar-se una flexibilització d'usos en la base del concepte de biblioteca com a espai viu, que els usuaris modifiquen segons necessitats. Es reforçà la idea de tenir en compte les qüestions dels costos de manteniment en el moment de projectar un nou edifici.

Sessió 4: La gestió de la biblioteca pública: models de gestió i vies de finançament

La primera ponència, va anar a càrrec de Xavier Fina, consultor d'ICC Consultors i la segona la va protagonitzar Sixte Moral, alcalde de Vilanova i la Geltrú. Com a moderador, va actuar Josep Altaió, regidor de Cultura de l'Ajuntament de Santa Perpètua de Mogoda.

Xavier Fina va fer una anàlisi de la gestió i el funcionament actual de la biblioteca pública en comparació amb d'altres equipaments culturals, posant de manifest les diferències i els seus punts forts i febles. Qüestions que destaquem:

- La gestió de la biblioteca pública respon a un sistema estandaritzat, per la qual cosa no té suficientment en compte el seu entorn.
- Necessitat d'una major autonomia de gestió per tal de garantir la singularitat de cada equipament. L'especialització de cada biblioteca pública hauria de sorgir com a conseqüència d'un procés i no com un objectiu en ell mateix.
- Necessitat d'una organització de treball en xarxa més horitzontal i transversal i amb el màxim grau de participació i no piramidal, com apunta que succeeix actualment.

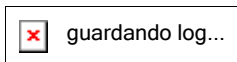
Presentà els següents eixos com a propostes de canvi:

- Necessitat d'una planificació estratègica territorial.
- Avaluació de cada biblioteca en funció d'objectius específics, més enllà de les avaluacions generals.
- Model d'organització que incorpori un perfil de direcció gerencial i una gestió innovadora i descentralitzada.
- Treball en xarxa amb l'entorn (agents socials, privats, equipaments, ...), i amb les altres biblioteques.
- Cerca de noves formes de finançament: quotes, petit patrocini i major rendibilitat dels recursos.
- Pla de comunicació específic i imatge de marca de cada biblioteca.

A continuació, Sixte Moral va valorar la importància que la ciutadania participi en el debat sobre les ciutats i les polítiques culturals que es fan des de l'administració local i aportà comentaris a l'informe *El paper de les biblioteques públiques en la nova societat de la informació* des de la seva òptica de responsable polític d'una ciutat. Destaquem les aportacions següents:

- El model de gestió de les biblioteques públiques ha de basar-se en la planificació estratègica i la planificació bibliotecària ha d'integrar-se en un marc global de planificació estratègica cultural de la ciutat.
- La planificació ha de tenir en compte el seu entorn més immediat, es a dir, cada identitat local.
- La biblioteca pública té la voluntat d'esdevenir un centre integral d'activitats cívico-culturals. Es proposa un treball conjunt amb altres equipaments i coordinar esforços.
- Necessitat de trobar un model de treball en xarxa entre les biblioteques públiques i les biblioteques escolars.
- Les noves tecnologies haurien de comportar una societat més justa, culta i plena d'oportunitats. La biblioteca pública té una gran oportunitat per democratitzar la informació.
- La biblioteca pública ha de ser un espai de trobada i d'informació de les cultures que conviuen a la nostra societat. En aquest sentit, es poden crear mecanismes per una xarxa d'interrelacions recíproques.
- S'han de trobar noves vies de finançament per a les biblioteques públiques: patrocinis, reducció de costos, quotes, pagaments per serveis concrets, lloguers, etc.
- La biblioteca pública ha de transmetre una informació local i, alhora, ser receptora de la informació global (“la localitat en la globalitat”).

En el debat posterior van sorgir qüestions relatives a: reforçar la necessitat plantejada del treball en xarxa, amb estructures menys jeràrquiques i major autonomia en l'organització i funcionament dels equipaments; la no necessitat d'incorporar gestors externs per dirigir una biblioteca pública donat que en l'actual sistema de formació per a professionals de biblioteques ja existeix un ampli ventall de matèries sobre gestió i, finalment, la necessitat que la biblioteca pública cooperi amb d'altres equipaments culturals del seu territori. Es plantejà la necessitat de trobar un consens de serveis culturals bàsics a cada territori.

Articles del mateix autor a Temària

[Omella i Claparols, Ester](#) [Soler i Hernán, Jesús](#)

[[més informació](#)]

Barcelona, desembre de 2002
<http://www.ub.edu/biblio> • [Comentaris](#)

[Citació recomanada](#) • [Metadades](#)
[UB](#) • [Facultat](#) • [BiD](#)